

Sygn. akt II UK 524/15

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez obciążania skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego strony pozwanej.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 stycznia 2015 r. oddalił apelację J.J. od wyroku Sądu Okręgowego w L. - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 maja 2014 r. oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sądy obu instancji ustaliły, że ubezpieczony, urodzony 16 listopada 1952 r., na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał 25 lat, 5 miesięcy i 27 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W okresie od 9 kwietnia 1978 r. do 28 lutego 1994 r. był zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Z. na stanowisku

kierowcy ciągnikowego, przy czym od 6 listopada 1981 r. do 28 stycznia 1984 r. w charakterze pracownika najemnego, w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie umowy o pracę, natomiast w pozostałych okresach, tj. od 9 kwietnia 1978 r. do 5 listopada 1981 r. i od 29 stycznia 1984 r. do 28 lutego 1994 r. był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. W dniu 27 marca 2013 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury. Decyzją z 19 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił mu przyznania prawa do świadczenia.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sądy obu instancji uznały, że odwołanie jest nieuzasadnione. Wskazały, że prawo do wnioskowanego świadczenia przysługuje pod warunkiem łącznego spełnienia warunków ściśle określonych w art. 184 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Poza udowodnieniem ukończenia wymaganego wieku i nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego niezbędne jest również spełnienie warunku posiadania określonego w wymienionych przepisach okresu składkowego i nieskładkowego, w tym przede wszystkim udowodnienie, że przez co najmniej 15 lat praca była wykonywana w warunkach szczególnych. Rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze określają przepisy wskazanego rozporządzenia. Sąd Apelacyjny podkreślił, że istotne w odniesieniu do rozpoznawanej sprawy jest to, że z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach oraz wskazanego rozporządzenia wynika jednoznacznie, że przewidziana w nim możliwość przyznania emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 tej ustawy dotyczy przypadków wykonywania pracy tylko przez pracowników i pod warunkiem, że byli lub są zatrudnieni w tzw. szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wnioskodawca opiera swoje odwołanie w zasadniczej części na twierdzeniu, że jako członek Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „O.” w Z. w okresie od 9 kwietnia 1978 r. do 5 listopada 1981 r. oraz od 29 stycznia 1984 r. do 28 lutego 1994 r. wykonywał swoją pracę w reżimie ściśle takim, jaki

przewidziany jest w stosunku pracy, określonym w art. 22 k.p. W tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 18 stycznia 2005 r., II UK 136/04, stwierdzając, że przepisy art. 32 ustawy o emeryturach i rentach obejmują pracę wykonywaną w ramach stosunku pracy, a nie w ramach stosunku członkostwa w spółdzielni. Podobnie uznał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 2012 r., I UK 384/11, przyjmując, że okres zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie jest zaliczany do pracy w szczególnych warunkach wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury. Ponadto Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że ocena uprawnień wnioskodawcy do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych była już przedmiotem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 lutego 2013 r. Przyczyną oddalenia odwołania było ustalenie, że w spornym okresie pracy w RSP w Z. wnioskodawca nie legitymował się statusem pracownika, lecz był członkiem spółdzielni, co wykluczało uznanie tego niepracowniczego zatrudnienia za pracę w warunkach szczególnych. Wprawdzie nie ulega wątpliwości, że rodzaj świadczonej przez wnioskodawcę pracy w spółdzielni zbliżony był do pracy wykonywanej w „systemie pracowniczym”, ale w okresach, którego dotyczy spór, wnioskodawca nie pozostawał w stosunku pracy, lecz wykonywał pracę na rzecz rolniczej spółdzielni produkcyjnej w następstwie „niepracowniczego” obowiązku członka spółdzielni.

Skargę kasacyjną wywiódł wnioskodawca zarzucając naruszenie: 1/ art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez uznanie, że wnioskodawcy nie przysługuje emerytura, w sytuacji gdy spełnia on wszelkie warunki do przyznania mu emerytury, 2/ art. 22 § 1 k.p. przez błędną wykładnię i nieustalenie, iż wnioskodawca w okresie od 9 kwietnia 1978 r. do 5 listopada 1981 r. oraz od 29 stycznia 1984 r. do 28 lutego 1994 r. zatrudniony był w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „O.” w Z. w pełnym wymiarze czasu pracy, w sytuacji gdy wnioskodawca zatrudniony był w warunkach tego przepisu, ponieważ osobiście, codziennie wykonywał na rzecz spółdzielni pracę, pod kierownictwem i jej ryzyko; 3/ art. 22 § 1¹ k.p. przez niezastosowanie i przyjęcie, że zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni nie odpowiada warunkom zatrudnienia pracowniczego, 4/ art. 16 ustawy Prawo Spółdzielcze (jednolity tekst:

Dz.U z 2016 r., poz. 21 ze zm.) przez niezastosowanie i nie uznanie złożenia przez wnioskodawcę deklaracji członkowskiej jako woli zawarcia ze spółdzielnią umowy o członkostwo w spółdzielni, a uchwały spółdzielni o przyjęciu w poczet członków jako oferty, co doprowadziło do nieustalenia, iż strony łączył stosunek pracy bez względu na nazwę łączącej ich umowy.

Domagając się przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania płatnik składek odwołał się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Sformułował istotne zagadnienie prawne, „czy celem dyspozycji art. 22 § 1¹ k.p. jest ochrona wszelkich stosunków cywilnoprawnych, na podstawie których świadczona jest praca w warunkach określonych art. 22 § 1¹ k.p.?”.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, względnie, z ostrożności procesowej, o oddalenie skargi kasacyjnej z uwagi na brak uzasadnionych podstaw oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera przedstawia uzasadnionej podstawy przesądu i dlatego nie został uwzględniony. Sformułowane we wniosku zagadnienie nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, gdyż udzielenie na nie odpowiedzi nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie odpowiada warunkom opisanym w art. 22 § 1 k.p. Z istoty stosunku członkostwa wynikają prawa i obowiązki niewystępujące w stosunku pracy, a wynikające z art. 18 Prawa spółdzielczego, np. prawo do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej, do wybierania i bycia wybieranym do organów spółdzielni, do udziału w nadwyżce

bilansowej, do świadczeń spółdzielni w zakresie jej statutowej działalności oraz prawo do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia spółdzielni (art. 42 § 4 Prawa spółdzielczego), czy obowiązek wniesienia wkładu (art. 152 Prawa spółdzielczego). Potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z 8 grudnia 2009 r., I UK 186/09 (OSNP 2011 nr 13-14, poz. 189), stwierdzając, że prawa i obowiązki członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych są uregulowane w odmienny sposób praw i obowiązków pracowniczych. Zatrudnienie członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika zatem ze stosunku członkostwa, a nie ze spółdzielczej umowy o pracę. Choć niektóre prawa i obowiązki związane z wykonywaniem pracy członka rolniczych spółdzielni produkcyjnych mogą być podobne lub nawet tożsame z pracowniczymi, to z pewnością nie są to warunki określone w art. 22 § 1¹ k.p.

Ponadto we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania brak jest również pierwiastka jurydycznego, który uzasadniałby stwierdzenie, że wniosek zawierał istotne zagadnienie prawne, które nie zostało wyjaśnione. Tymczasem w wyroku Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2012 r., I UK 384/11 (LEX nr 1212661, G. Prawna 2012/157/7), stwierdzono, że okres zatrudnienia w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie jest zaliczany do pracy w szczególnych warunkach wymaganych do uzyskania wcześniejszej emerytury. Jej członek nie jest zatem pracownikiem, a tylko może nabyć prawo do spornego świadczenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekając o kosztach na podstawie art. 102 k.p.c.